विशल्या चापि सुग्रीवः क्षणेनैतौ चकार ह। विशल्यया महौषध्या दिव्यमन्त्रप्रयुक्तया। १५४९०
तौ लब्धसंज्ञौ नृवरौ विशल्यावुदतिष्ठतां। गततन्द्रीक्लमौ चापि क्षणेनैतौ महारथौ।
ततो विभीषणः पार्थ राममिक्ष्वाकुनन्दनं। उवाच विज्वरंदृष्ट्वा कृताञ्जलिरिदं वचः।
इदमम्भो गृहीत्वा तु राजराजस्य शासनात्। गुह्यकोऽभ्यागतः श्वेतात्त्वत्सकाशमरिन्दम।
इदमम्भः कुबेरस्तेमहाराजः प्रयच्छति। अन्तर्हितानां भूतानां दर्शनार्थं परन्तप।
अनेन मृष्टनयनो भूतान्यन्तर्हितान्युत। भवान् द्रक्ष्यति यस्मै च प्रदास्यति नरः स तु। १५४९१
तथे तिरामस्तद्वारि प्रतिगृह्याभिसंस्कृतं। चकार नेत्रयोः शौचं लक्ष्मणश्च महामनाः।
सुग्रीवजाम्बवन्तौ च हनूमानङ्गदस्तथा। मैन्दद्विविदनीलाश्च प्रायः प्लवगसत्तमाः।
तथा समभवच्चापि यदुवाच विभीषणः। क्षणेनातोन्द्रियाण्येषां चक्षूंयासन् युधिष्ठिर।
इन्द्रजित् कृतकर्म्मा च पित्रे कर्म्म तदात्मनः। निवेद्य पुनरागच्छत् त्वरयाजिशिरः प्रति।
तमापतन्तं संक्रुद्धं पुनरेव युयुत्सया। अभिदुद्राव सौमित्रिर्विभीषणमते स्थितः। १५४९०
अक्षताङ्गिकमेवैनं जिघांसुर्ज्जितकाशिनं। शरैर्जघान संक्रुद्धः कृतसंज्ञोऽथ लक्ष्मणः।
तयोः समभवद्युद्धं तदान्योन्यं जिगीषतोः। अतीव चित्रमाश्चर्य्यं शक्रप्रह्लादयोरिव।
अविध्यदिन्द्रजित्तीक्ष्णैः सौमित्रिं मर्म्मभेदिभिः। सौमित्रिश्चानलस्पर्शैरविध्यद्रावणिं शरैः।
सौमित्रिशरसंस्पर्शाद्रावणिः क्रोधमूर्छितः। असृजल्लक्ष्मणायाष्टौ शरानाशीविषोपमान्।
तस्यासून्पावकस्पर्शैः सौमित्रिः पत्रिभिस्त्रिभिः। यथानिरहरद्वीरस्तन्मेनिगदतः शृणु। १५४९५
एकेनास्य धनुश्चान्यं बाहुं देहादपातयत्। द्वितीयेन सनाराचं भुजं भूमौ न्यपातयत्।
तृतीयेन तु बाणेन पृथुधारेणभास्वता। जहार सुनसञ्चापि शिरो भ्राजिष्णुकुण्डलं।
विनिकृत्तभुजस्कन्धं कवन्धं भीमदर्शनं। तं हत्वा सूतमप्यस्त्रैर्जघान बलिनाम्बरः।
लङ्कां प्रवेशयामासु स्तं रथं वाजिनस्तदा। ददर्श रावणस्तञ्च रथं पुत्रविनाकृतं।
स पुत्रं निहतं दृष्ट्वा त्रासात् संभ्रान्तमानसः। रावणः शोकमोहार्त्तो वैदेहीं हन्तुमुद्यतः। १५४९०
अशोकवनिकास्थां तां रामदर्शनलालसां। खड्गमादाय दुष्टात्मा जवेनाभिपपात ह।
तं दृष्ट्वा तस्य दुर्ब्बुद्धेरविन्ध्यः पापनिश्चयं। शमयामास संक्रुद्धं श्रूयतां येन हेतुना।
महाराज्ये स्थितो दीप्ते न स्त्रियं हन्तुमर्हसि। हतैवैषा यदा स्त्री च बन्धनस्था च ते वशे।
नचैषा देहभेदेन हतास्यादिति मे मतिः। जहि भर्त्तारमेवास्या हते तस्मिन् हता भवेत्।
नहि ते विक्रमे तुल्यः साक्षादपि शतक्रतुः। असकृद्धि त्वया सेन्द्रास्त्रासिता स्त्रिदशा युधि। १५४९५
एवं बहुविधैर्व्वाक्यैरविन्ध्यो रावणं तदा। क्रुद्धं स शमयामास जगृहे स च तद्वचः।
निर्य्याणे स मतिं कृत्वा निधायाऽसिं चपाचरः। आज्ञापयामास तदा रथो वै कल्प्यतामिति।
इतिश्री महाभारते आरण्यपर्व्वणि रामोपाख्यानपर्व्वणीन्द्रजिद्वधेऽष्टाशीत्यधिकद्विशतोऽध्यायः॥ २८८॥
॥ मार्कण्डेय उवाच॥ ततः क्रुद्धो दशग्रीवः प्रिये पुत्रे निपातिते। निर्य्ययौ रथमास्थाय हेमरत्नविभूषितं।